

НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
“КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ”

Факультет менеджменту та маркетингу

ПРОГРАМА

вступних іспитів до аспірантури

за спеціальністю

08.00.01 «ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ»

Київ – 2011

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ

Курс “Економічна теорія” складається з системи блоків змістових модулів згідно з ОПП:

Розділ 1. Основи мікроекономіки

1.1. Основи теорії попиту та пропозиції

Попит та пропозиція.

Основні суб'єкти ринкової економіки. Домогосподарства і сім'я як суб'єкти ринкової економіки, їх цілі. Функції та проблеми.

Підприємства (фірми) як виробники основної маси товарів і послуг, що задовольняють потреби людини та як суб'єкти ринку.

Посередники на ринку. Держава як суб'єкт ринкового господарства. Цілі, функції та механізми впливу держави на ринкову економіку.

Схема механізму координації ринкових процесів.

Попит і пропозиція як елементи ринку.

Раціональний споживчий вибір та формування ринкового попиту.

Попит і пропозиція як елементи ринку.

Корисність. Гранична корисність. Вплив граничної корисності на попит. Попит. Крива попиту. Закон попиту. Ефект доходу та заміни. Детермінанти попиту. Еластичність попиту.

Витрати виробництва і ціна товару.

Капітал і витрати виробництва. Концепції витрат виробництва. Види витрат виробництва та особливості їх динаміки. Економічні витрати (постійні, змінні, середні, маржинальні). Суспільні та індивідуальні витрати. Витрати обігу.

Визначення граничного рівня витрат.

Прибуток і його норма.

Доход підприємства. Валовий та чистий доход підприємства. Балансовий (загальний) та чистий прибуток.

Економічна ефективність виробництва.

Норма прибутку.

Рентабельність виробництва. Загальна та розрахункова рентабельність.

Фактори, що впливають на норму прибутку.

1.2. Ціни і ціноутворення в ринковій економіці

Сутність, види і функції цін.

Місце ціни в механізмі функціонування ринку. Економічна сутність ринкової ціни і чинники її величини.

Класифікація та види цін ринкової економіки. Ціни державні, договірні (контрактні) та світові. Умови функціонування договірної ціни. Структура ціни.

Ціноутворення. Встановлення вихідної і кінцевої ціни. Моделі попереднього ціноутворення.

Вплив держави на ринкове ціноутворення. Політичне втручання держави в процес ціноутворення.

Зміст, види і форми конкуренції.

Суть та форми ринкової конкуренції. Чиста, монополістична, олігополістична конкуренція.

Методи конкурентної боротьби. Цінова та нецінова конкуренція.

Форми конкуренції. Внутрішньогалузева та міжгалузева конкуренція.

Концентрація виробництва. Вертикальна, горизонтальна інтеграція, диверсифікація виробництва.

Суть, причини виникнення і форми монополії. Природна, адміністративна, економічна монополія.

Методи здійснення економічної форми монополії. Картель, трест, синдикат, концерн та конгломерат. Монополія продавця та покупця.

Взаємозв'язок конкуренції і монополії. Олігополія і монополістична конкуренція.

Необхідність і методи антимонопольного регулювання.

1.3. Теорія споживчої поведінки

Домогосподарства як постачальники ресурсів виробництва.

Сімейний бюджет: доходи – видатки.

Сутність доходу як економічної категорії. Доходи населення, їх види та джерела формування. Сутність та механізм розподілу доходів. Функціональний та персональний розподіл доходів. Форми розподілу доходів за трудові результати та економічну діяльність. Заробітна плата: як ціна товару «робоча сила» та форма розподілу за результатами праці. Форми та системи заробітної плати. Дохід від кооперативно-колективної та індивідуальної трудової діяльності. Підприємницький дохід. Доходи від власності та рентні доходи.

Домогосподарства як сфера споживання.

Теорія споживчої поведінки. Споживчий вибір та бюджетне обмеження.

1.4. Економічні потреби суспільства

Економічні потреби, їх сутність і класифікація.

Економічні потреби суспільства. Їх суть і структура. Корисність продукту.

Закон зростання потреб.

Економічний закон зростання потреб. Формування потреб.

Взаємозв'язок потреб і споживання.

Економічні інтереси, їх сутність та суб'єкти. Взаємозв'язок інтересів і потреб. Єдність і протиріччя інтересів економічних суб'єктів та шляхи їх розв'язання.

Економічні потреби та інтереси - рушійна сила соціально-економічного розвитку.

Гранична корисність продукту.

Корисність та гранична корисність блага. Правило максимізації корисності. Гранична корисність та крива попиту.

Крива байдужності.

Основи економіки природокористування.

Проблема економічного вибору. Безмежність потреб та обмеженість виробничих ресурсів. Економічний вибір. Ціна економічного вибору.

1.5. Ринки факторів виробництва і розподіл доходів

Фактори, процес і результати виробництва.

Виробництво як визначальний фактор потреб суспільства та їх розвитку.

Суперечність між суспільними потребами і економічними ресурсами суспільства. Вибір альтернатив ефективного використання обмежених ресурсів та виробничих можливостей.

Виробництво як основа життя та розвитку суспільства. Процес праці і процес виробництва. Суспільне виробництво.

Прості моменти процесу праці. Зміст і структура виробництва. Матеріальне і нематеріальне виробництво. Інфраструктура.

Економічний розвиток: рушійні сили та фактори.

Економічні ресурси. Класифікація економічних ресурсів.

Основні фактори суспільного виробництва та їх взаємозв'язок.

Виробнича функція. Крива виробничих можливостей.

Ринок факторів виробництва і розподіл доходів.

Сімейні доходи, їх структура та використання. Заощадження як необхідний елемент в структурі сімейних доходів. Номінальні та реальні доходи. Диференціація доходів та її межі. Крива Лоренца.

Соціальні аспекти економічних відносин. Рівень та якість життя населення, Прожитковий мінімум. Бідність.

Необхідність та сутність системи соціального захисту населення. Основні елементи механізму соціального захисту. Державне регулювання розподілу доходів. Роль держави у забезпеченні соціального захисту в умовах переходу до ринкової економіки.

Зайнятість, безробіття й інфляція.

Повна зайнятість економічних ресурсів.

Зайнятість населення. Економічно активне населення. Економічно пасивне населення. Робоча сила.

Закони обмеження природних ресурсів, зниження енергетичної ефективності природокористування, падіння природно-ресурсного потенціалу.

1.6. Власність та її роль в економічному розвитку суспільства

Власність та її роль в економічному розвитку суспільства.

Власність як економічна категорія. Об'єкти та суб'єкти власності.

Форми власності та їх еволюція. Спільна, приватна, корпоративна (акціонерна), державна та інтегрована власність.

Роздержавлення та приватизація власності.

Суть, принципи і форми підприємництва.

Економічний розвиток: рушійні сили та ступені.

Циклічність економічного розвитку. Основні ознаки циклів.

Теорії циклічних коливань. Монетарна теорія. Інноваційна теорія. Теорія недоспоживання. Теорія пере нагромадження. Психологічні теорії.

Класифікація економічних циклів за тривалістю. Короткі цикли. Середні цикли. Довгі хвилі.

Фази циклу. Криза. Депресія. Пожвавлення. Піднесення. Рецесія.

Особливості сучасних економічних циклів. Політика стримування та експансії.

Значення циклічного розвитку для економіки.

Теорія "довгих хвиль" в економіці.

Мікроекономіка суспільного сектору.

Роль держави в мікроекономічній теорії.

Недоліки сучасного ринку. «Невидима рука ринку». Головні економічні функції держави у ринковій економіці.

Державне регулювання економіки.

Механізм ринкового саморегулювання згідно з класичною теорією. Основні елементи класичної теорії.

Кейнсіанський механізм державного регулювання економіки.

Монетариська теорія. Монетарне правило Фрідмана. Ефект витіснення.

Теорія економіки пропозиції. Теорія раціональних очікувань.

Особливості переходу від директивно-планової до ринкової економіки.
Формування економічної системи України.

Розділ 2. Основи макроекономіки

2.1. Економічне зростання та макроекономічна політика

Теорія ринкових структур.

Економічний кругообіг в умовах ринку.

Сукупний національний продукт як результат суспільного виробництва. Структура сукупного національного продукту.

Виключення повторного рахунку при оцінці сукупного національного продукту.

Валовий національний продукт та валовий внутрішній продукт: сутність і методи вимірювання. Розрахунок ВВП та ВВП за методом витрат, доходів та виробничим методом. Додана вартість.

Недоліки показників ВВП і ВВП.

Чистий національний продукт і національний доход. Джерела створення національного доходу, його розподіл і перерозподіл, споживання і нагромадження.

Сукупний попит та його регулювання. Фіскальна політика.

Роль ринку у змішаній економіці. Економічний кругообіг в умовах ринку. Модель економічного кругообігу в умовах змішаної економіки.

Сукупний попит. Співвідношення між сукупним попитом і сукупними витратами. Крива сукупного попиту.

Залежність між сукупним попитом і ціною національного продукту.

Цінові фактори сукупного попиту (ефект багатства, ефект чистого експорту, ефект відсоткової ставки).

Нецінові фактори сукупного попиту (очікування, зміни в економічній політиці держави, зміни в світовій економіці).

Дискреційна фіскальна політика. Вплив державних закупок на ВВП. Вплив чистих податків на ВВП. Автономні податки.

Автоматична фіскальна політика. Автоматичні чисті податки. Вмонтовані стабілізатори. Стабілізаційний механізм автоматичної фіскальної політики.

Граничний коефіцієнт податків. Мультиплікатор витрат. Мультиплікатор податків. Складний мультиплікатор. Підсумкова зміна ВВП.

Фіскальна політика і державний бюджет. Фактичне бюджетне сальдо. Потенційне бюджетне сальдо.

Концепція функціональних фінансів. Джерела дефіцитного фінансування.

Фіскальна політика з урахуванням пропозиції. Вплив фіскальної політики на пропозицію. Крива Лаффера.

Сукупна пропозиція та її динаміка.

Сукупна пропозиція. Форми зв'язку між ціною і сукупною пропозицією. Класична модель сукупної пропозиції. Кейнсіанська модель сукупної пропозиції.

Нецінові фактори сукупної пропозиції (ресурсові ціни, зміни в продуктивності ресурсів, податки та субсидії).

Бюджетний дефіцит і державних борг.

Фінанси в системі економічних відносин. Суть фінансів та їх функції. Суб'єкти та види фінансових відносин. Фінансова система. Фінанси підприємництва Фінанси населення. Загальнодержавні фінанси.

Сутність і структура державного бюджету. Державний бюджет та позабюджетні фонди. Місцеві бюджети. Бюджетна та податкова системи.

Сутність і структура податків. Функції податків. Елементи системи оподаткування. Джерела оподаткування. Податкова ставка. Податкові пільги. Податкова квота. Класифікація податків. Розкладні та окладні, прямі та непрямі податки. Фіскальні монополії. Акцизи. Мита. Пропорційне, прогресивне та регресивне оподаткування. Податкова система в Україні.

Державні витрати та дефіцит бюджету. Структурний та циклічний дефіцит. Джерела покриття бюджетного дефіциту. Державний борг. Внутрішній та зовнішній державний борг. Управління державним боргом.

Економічне зростання та його чинники.

Економічне зростання. Економічний розвиток. Темпи економічного зростання. Типи економічного зростання (екстенсивне і інтенсивне). Макроекономічні фактори економічного зростання (фактори пропозиції, попиту і розподілу). Показники факторів економічного зростання.

Крива виробничих можливостей. Економічне зростання та крива виробничих можливостей. Поточні альтернативи та майбутні можливості економіки.

Модель економічного зростання Домара-Харрода.

Модель економічного зростання Солоу.

2.2. Теорія фірми та ринкова пропозиція

Теорія фірми та ринкова пропозиція.

Економічна рівновага на основі моделі сукупний попит - сукупна пропозиція. Механізм відновлення економічної рівноваги, яка порушується падінням сукупного попиту. Механізм відновлення економічної рівноваги, яка порушується зменшенням сукупної пропозиції.

Зайнятість, безробіття й інфляція.

Безробіття. Види безробіття (природне, вимушене, циклічне).

Причини та форми безробіття. Сутність та фактори розширеного відтворення робочої сили.

Рівень безробіття. Втрати економіки від надмірного безробіття. Закон Оукена.

Роль держави у регулюванні зайнятості та відтворенні робочої сили.

Особливості сучасної інфляції. Причини виникнення інфляції.

Види інфляції. Інфляція попиту. Причини виникнення та види інфляції попиту. Споживча, інвестиційна, фіскальна інфляція та інфляція, що імпортується.

Інфляція витрат (пропозиції). Стагнація. Стагфляція.

Інфляція відкрита та прихована. Суть механізму адаптивних інфляційних очікувань.

Темпи інфляції. Помірна (повзуча), галопуюча та гіперінфляція.

Очікувана та неочікувана інфляція. Економічні та соціальні наслідки інфляції.

Антиінфляційна політика. Сучасне кейнсіанство, монетаризм про регулювання інфляційного процесу.

Сталість грошей. Економічні мотиви, фіскальні та фінансові стабілізації грошей.

Нуліфікація, ревалоризація та девальвація грошей.

2.3. Мікроекономічні аспекти економічного зростання

Зовнішньоекономічні зв'язки.

Сутність, етапи становлення та основні риси світового господарства. Сучасна структура світового господарства.

Міжнародний поділ праці та інтернаціоналізація економіки як основа формування світового господарства. Транснаціональні корпорації і розвиток міжнародних виробничих зв'язків.

Міжнародна економічна інтеграція та її організаційні форми.

Міжнародні кредитні відносини і механізм їх регулювання.

Зміст і структура світової валютної системи. Валютні курси. Конвертованість валют. Валютні ринки.

Міграція населення і світовий ринок праці. Сутність і причини, форми і тенденції розвитку міграції робочої сили.

Проблеми інтеграції економіки України у світове господарство.

Світова торгівля: сутність та структура. Всесвітній ринок товарів і послуг. Сучасні тенденції розвитку світової торгівлі.

Торговельна політика, її види та інструменти. Теорія порівняльних витрат. Торговельний і платіжний баланс. Сучасні тенденції розвитку світової торгівлі.

Закономірності переходу від директивно-планової до ринкової економіки.

Формування економічної системи України.

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ

Основна література

1. Основи економічної теорії: політекономічний аспект. За ред. Г.Н. Климка, В.П. Нестеренка. Київ, 1994р.
2. Основи экономической теории. Политэкономический аспект. Отв. Ред. Г.Н. Климко. Киев, 2001.
3. А.С.Гальчинський, П.С.Єщенко, Ю.І.Палкін. Основи економічних знань. 1999.
4. Экономическая теория. Под ред. В.И. Видяпина, А.И. Добрынина. М., 2001.
5. Е.Ф. Борисов. Экономическая теория. М., 1996.
6. Курс экономической теории. Под ред. Чепурина М.Н., Киселевой Е.А. Киров, 1998.
7. Кэмпбелл Р.Макконнелл, Стэнли Л.Брю. Экономикс: принципы, проблемы, политика. В 2-т. пер. с англ. Москва., 1992.
8. Экономическая теория (политэкономия). Под ред. В.И. Видяпина, Г.П. Журавлевой. М., 1997.
9. Экономическая теория. Под ред. И.П. Николаевой. М., 1998.
10. Основи економічної теорії. За ред. С.В Мочерного. Київ, 1999.
11. .Основи економічної теорії у 2-х кн. За ред. Ю.В. Ніколенко. Київ., 1998р.

Додаткова література

1. Кейнс Дж. М. Общая теория занятости, процента и денег. Пер. с англ. М.: 1978.
2. Марс К. Капітал. Т. 1, 2, 3. (Маркс К., Енгельс Ф. Твори - Т. 23, 24, 25).
3. Политэкономия. (История экономических учений, экономическая теория, мировая экономика). Под ред. Д.В. Валового. М.: 2000.
4. Самуельсон П. Економіка. Львів, 1993.
5. Теоретическая экономика. Политэкономия. Под ред. Г.Н. Журавлевой, Н.Н. Мельчаковой. М., 1997.
6. Эклунд. К. Эффективная экономика. Шведская модель. М.: 1991.
7. Часописи: Економіка України; Фінанси України; Економіст; Вопросы экономики; Российский экономический журнал; Мировая экономика и международные отношения; Економіка, фінанси, право; Економічний часопис. Економіст.